

ВСЕ ПРО ДОПИТ ВІД А ДО Я

Тарас Пошиванюк, партнер ЮК EQUITY

Нормативна база

ч. 3 ст. 14 Міжнародного пакту «Про громадянські та політичні права» - кожен має право при розгляді будь-якого пред'явленого йому кримінального обвинувачення не бути змушеним давати показання проти себе чи до визнання себе винним.

ч. 1 ст. 63 Конституції України - «Особа не несе відповідальності за відмову давати пояснення або показання щодо себе, членів сім'ї або близьких родичів, коло яких визначається законом».

ч. 2 ст. 18 КПК України - кожна особа (в тому числі і свідок) має право не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї, у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання, а також бути негайно повідомленою про ці права;

Нормативна база

ч. 2 ст. 65 КПК України - не можуть бути допитані як свідки:

- захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи,
- адвокати;
- нотаріуси;
- медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу;
- священнослужителі;
- журналісти;
- судді та присяжні;
- особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення в кримінальному провадженні;
- особи, до яких застосовані заходи безпеки;
- особи, які мають відомості про дійсні дані про осіб.

Нормативна база

п. 3 ч. 1 ст. 66 КПК України - відмовитися давати показання щодо себе, близьких родичів та членів своєї сім'ї, що можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ним, близькими родичами чи членами його сім'ї кримінального правопорушення;

ч. 8 ст. 224 КПК України - особа має право не відповідати на запитання з приводу тих обставин, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею, близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення.

ч. 2 ст. 87 КПК України - суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, такі діяння:

- отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права;
- отримання показань від свідка, який надалі буде визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні.

Нормативна база

Реалізація конституційного права відмову від самовикриття в жодному разі не свідчить про «визнання» вини. Таке посилення не може бути підставою для будь-яких підозр правового характеру. Відмовитися давати пояснення – це конституційне право особи.

ПРОТЕ

Конституційний і процесуальний імунітети в принципі не звільняють свідків від обов'язку свідчення, оскільки відмова поширюється не на всі відомості, а лише на певну їх частину, що стосується даних, які можуть нашкодити особі, членам його сім'ї чи близьким родичам.

ЯК ДІЯТИ

- **ніхто «не зобов'язаний свідчити»** (ст. 63 Конституції України)
- **«у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання»** (ч. 2 ст. 18 КПК України)

Посилатися саме **ч. 2 ст. 18 КПК України** з обґрунтуванням, що ці питання можуть призвести до того, що **«фактова» справа може стати «власною»** для свідка. Водночас, отримання показань від свідка, який надалі буде визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні, та використання їх у якості доказів є недопустимим з огляду на забезпечення такої особі права на захист.

Цікаво

Згідно досліджень німецьких психологів за день людина за день в середньому говорить близько **15** разів неправду. Проте, були особи, які говорили неправду понад **600** раз за 1 день. (аналітика проводилася на підставі аналізу голосу, який записувався протягом усього дня)

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ За ст. 384 КК України

Стаття 384. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу

Завідомо неправдиве показання свідка, потерпілого, завідомо неправдивий висновок експерта, складені для надання або надані органу, що здійснює досудове розслідування, виконавче провадження, суду, Вищій раді правосуддя, тимчасовій слідчій чи спеціальній тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України, подання завідомо недостовірних або підроблених доказів, завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна, а також завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем у таких самих випадках.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом – «завідомо».

Завідомість – це достовірне знання особою тих чи інших обставин та її повна інформованість, що повідомлювані нею показання не відповідають реальним фактам., сумлінна помилка особи, а також неправильні показання, надані в результаті забудькуватості, поганої пам'яті, тривалого часу між подією, що мала місце, та допитом виключають кримінальну відповідальність.

Порада – підчас допитів використовувати такі вирази як «точно не пригадую», «події відбувалися давно й були однотипними і т.п.».

Мета – встановлення відсутності повідомлення завідомо неправдивої інформації.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

За ст. 384 КК України

Об'єктивна сторона

- Завідомо неправдиве показання;
- Завідомо неправдивий висновок;
- Завідомо неправильний переклад;
- Завідомо неправдивий звіт про оцінку.

Суб'єктний склад:

До кримінальної відповідальності за неправдиві показання притягуються:

- свідки,
- потерпілі,
- експерти,
- перекладачі,
- сертифіковані суб'єкти оціночної діяльності.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

За ст. 384 КК України

Обстановка вчинення злочину:

- Підчас здійснення досудового розслідування;
- Підчас розгляду справи в суді;
- Підчас здійснення виконавчого провадження;
- При розгляді справ Вищою радою правосуддя,
- При розгляді окремих питань тимчасовими слідчими чи спеціальними тимчасовими слідчими комісіями Верховної Ради України.

Як можна визначити, що людина дає неправдиві показання?

- За сукупністю інших доказів у справі - (зіставлення сумнівних показів особи з показаннями інших учасників провадження).
- Неправдивість показань шляхом аналізу показань однієї й тієї ж особи, які надані в різний період часу та мають суттєві розбіжності між собою;
- Аналіз показань особи та інших доказів по справі (приклад – співставлення місця перебування особи за геолокацією його мобільного телефону та місцем перебування на яке вказує особа – справа проти працівників райвідділів міліції підчас подій на Майдані);
- Якщо дві особи розповідають прямо протилежні речі про одну й ту ж подію, то це ще не означає, що хтось з них бреше, просто, можливо, кожен з них сприймав подію під різним кутом.

Судова практика

ВИРОК

Шевченківського районного суду м. Чернівці від 09 лютого 2018 року Справа № 727/834/18

16.03.2013 р. в судове засідання для допиту в якості свідка з'явився депутат Кам'янської сільської ради ОСОБА1, з метою захисту обвинуваченого ОСОБА_4 та уникнення останнім кримінальної відповідальності за вчинені злочини, надав суду завідомо неправдиві показання.

Після цього, будучи викликаним в судове засідання, 17.03.2015 р. ОСОБА1, знаходячись в приміщенні Садгирського районного суду м. Чернівці, знову надав суду завідомо неправдиві показання, а саме вказав, що 14.02.2013 р. на сесії Кам'янської сільської ради депутатами було прийнято рішення щодо передачі в оренду земельної ділянки.

25.07. 2016 р. ОСОБА1, знаходячись в приміщенні Апеляційного суду Чернівецької області, також надав суду завідомо неправдиві показання

Дані показання ОСОБА_1, колегія суддів Апеляційного суду Чернівецької області оцінила критично, оскільки вони повністю спростовуються показами інших свідків у кримінальному провадженні №42013270000000008 та письмовими доказами по справі, і зокрема, матеріалами негласної слідчої дії, отриманими за результатами зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж абонентського номеру мобільного зв'язку

Засудив:

Затвердити угоду про визнання винуватості, укладену між прокурором Кожелянко В.Д. та обвинуваченим ОСОБА_1 від 25 січня 2018 року.

ОСОБА_1 визнати винним у вчиненні злочину за ст.384 ч.1 КК України та призначити узгоджене сторонами покарання у вигляді двох років обмеження волі

Судова практика

ВИРОК

Шевченківського районного суду м. Чернівці від 20 лютого 2018 року Справа № 727/925/18

16.07.2013 року в судове засідання Кіцманського районного суду Чернівецької області для допиту в якості свідка з'явилась секретар Кам'янської сільської ради ОСОБА_2, будучи попередньо попередженою про кримінальну відповідальність, передбачену ст. 384 КК України, а саме про давання завідомо неправдивих показань, під час її допиту в якості свідка по вказаному кримінальному провадженню, діючи умисно, з метою захисту обвинуваченого ОСОБА_5 та уникнення останнім кримінальної відповідальності за вчинені злочини, надала суду завідомо неправдиві показання.

Дані показання ОСОБА 2, суд оцінив критично, оскільки вони повністю спростовуються показами інших свідків у кримінальному провадженні №42013270000000008 та письмовими доказами по справі, і зокрема, матеріалами негласної слідчої дії, отриманими за результатами зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж абонентського номеру мобільного зв'язку.

Одночасно колегія суддів довела до відома прокурора Чернівецької області про виявлені ознаки злочину, передбаченого ст.384 КК України в діях ОСОБА_2, для прийняття з даного приводу рішення відповідно до чинного кримінально-процесуального законодавства України.

ЗАСУДИВ:

ОСОБА2 визнати винною за ч. 1 ст. 384 КК України.

Затвердити угоду про визнання винуватості від 26 січня 2018 р., укладену між підозрюваною ОСОБА2 та прокурором Чернівецької обласної прокуратури радником юстиції ОСОБА_3. і призначити ОСОБА_2 узгоджену сторонами міру покарання:

за ч. 1 ст. 384 КК у виді 2 (двох) років обмеження волі. На підставі ст. 75 КК України звільнити ОСОБА2 від призначеного покарання з випробуванням, якщо вона протягом 1 року іспитового строку не вчинить нового злочину.

Судова практика

ВИРОК

Дзержинського міського суду Донецької області від 25 липня 2017 року Справа № 225/3449/17

11.06.2017 року в період часу з 11 год. 10 хв. до 11 год. 40 хв., під час допиту в якості свідка, що проводився в рамках кримінального провадження, зареєстрованого в ЄРДР № 12017050220000932 від 11.06.2017 року за ч. 2 ст. 187 КК України, будучи попередженим про кримінальну відповідальність, передбачену ст. 384 КК України, ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ1, діючи умисно, з метою приховування факту вчинення ОСОБА_3 таємного викрадення чужого майна, за грошову винагороду в розмірі 1000 грн., яку пообіцяла йому ОСОБА_3, дав неправдиві показання працівникам Борецького відділення поліції Бахмутського відділу поліції ГУНП в Донецькій області про вчинення відносно ОСОБА_3 та ОСОБА_4 тяжкого злочину - розбою, вчиненого за попередньою змовою групою осіб, якого насправді вчинено не було.

15.06.2017 року кримінальне провадження, відомості щодо якого були внесені до ЄРДР № 12017050220000932 за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України, відповідно до п. 1 ч.1 ст. 284 КПК України було закрито, оскільки була відсутня подія злочину, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України.

УХВАЛИВ:

Затвердити угоду від 27 червня 2017 року, укладену між прокурором Бабарикою О.М. та обвинуваченим ОСОБА_2 про визнання ним винуватості у вчиненні злочину, передбаченого ч.2 ст. 384 КК України.

ОСОБА_2 визнати винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 384 КК України, призначивши узгоджене сторонами покарання у виді 2 (двох) років обмеження волі.

Відповідно до вимог ст.ст. 75,76 КК України ОСОБА_2 від відбування покарання звільнити з іспитовим строком на 1 (один) рік.

Судова практика

ВИРОК

Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області від 24 квітня 2017 року Справа № 495/2711/17

Попереджений про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве показання, передбачену ст. 384 КК України та за відмову свідка від давання показань, передбачену ст. 385 КК України, обвинувачений ОСОБА_1 незважаючи на це під час зазначеного судового засідання, усвідомлюючи протиправність своїх дій, з прямим умислом, направленим на надання неправдивих відомостей суду, умисно надав показання, які кардинально різняться від тих, що він надав у якості свідка під час досудового розслідування у кримінальному провадженні №12016160240000586 від 06.03.2016 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 296, ч. 2 ст. 186 КК України, слідчому Білгород-Дністровського ВП ЕУНП в Одеській області майору поліції ОСОБА_5 На підставі показів свідка ОСОБА_1 був складений обвинувальний акт відносно ОСОБА 3 та ОСОБА 4 за вчинення ними злочину середньої тяжкості та тяжкого злочину.

Таким чином, обвинувачений ОСОБА_1 своїми умисними діями, скоїв кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 384 КК України, що виразилося у завідомо неправдивому показанні свідка в суді, що поєднані із обвинуваченням у тяжкому злочині.

УХВАЛИВ:

Затвердити угоду від 27.03.2017 року про визнання винуватості, укладену між обвинуваченим ОСОБА1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.384 КК України та прокурором Білгород-Дністровською місцевою прокуратури.

ОСОБА 1 визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.384 КК України та призначити йому покарання із застосуванням ст. 69 КК України у вигляді штрафу в розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 850 гривень.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

За ст. 385 КК України

Стаття 385. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків

Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача без поважних причин від виконання покладених на них обов'язків у суді, Вищій раді правосуддя, Конституційному Суді України або під час провадження досудового розслідування, здійснення виконавчого провадження, розслідування тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України

Суб'єктивна сторона - відкритий прояв небажання свідка давати показання, а експерта чи перекладача - виконувати покладені на них обов'язки за відсутності поважних причин. Форми відмови можуть бути різними - усна, письмова тощо.

При цьому: злісне ухилення свідка, експерта чи перекладача від з'явлення в суд, органи досудового слідства чи органи дізнання, яке не має на меті відмовитись від виконання юридичного обов'язку щодо давання показань чи виконання обов'язків експерта або перекладача, не утворює складу цього злочину і тягне адміністративну відповідальність за ст. 185-3 і 185-4 КУАП.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

За ст. 385 КК України

Об'єктивна сторона:

Мета та мотив вчинення злочину

- 1) почутті жалю до обвинуваченого
- 2) впливі зацікавлених осіб
- 3) користі
- 4) ревнощах, злості та інших особистих почуттях
- 5) помсти

Суб'єкти злочину - свідок, експерт або перекладач.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом.

Судова практика

Вирок Садгірського районного суду міста Чернівці від 21.05.2014 р. № 726/778/14-к:

«...Обвинувачена ОСОБА_1, переслідуючи мету допомоги в уникненні від відповідальності підсудного ОСОБА_4 відмовилася давати показання суду про відомі їй як свідку обставини у вказаній кримінальній справі.

Враховуючи викладене, керуючись ст.ст. 314,373,374,475 КПК України, суд,-

З А С У Д И В:

Затвердити угоду про визнання винуватості, укладену 30.04.2014 року між прокурором прокуратури Садгірського району міста Чернівці Рильчук Л.М. та обвинуваченою ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 ч.1 КК України.

ОСОБА_1 визнати винною у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ст. 385 ч.1 КК України та призначити їй узгоджене сторонами покарання у виді штрафу в сумі 1700 грн».

Судова практика

Вирок Центрального районного суду м. Миколаєва від 09 квітня 2015 р. №490/2706/15-к:

«...Кримінальну справа відносно ОСОБА_1, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.385 КК України.

Незважаючи на роз'яснення йому його прав та попередження про кримінальну відповідальність, передбачену ст..358 КК України, 25.09.2014р., 10.10.2014р. та 30.10.2014р.ОСОБА_1 ознайомившись зі своїми правами та обов'язками та розуміючи, що обставини, з яких він допитується, не стосується особисто його або членів його сім'ї чи близьких родичів і не можуть стати підставою для їхньої підозри у вчиненні злочину, усвідомлюючи протиправність свого діяння, ОСОБА_1 умисно відмовився від давання будь яких показань, щодо ОСОБА_2 та ОСОБА_3, посилаючись на статтю 63 Конституції України, зазначивши в протоколі допиту свідка, що ОСОБА_3 є чоловіком його сестри, а ОСОБА_2 є сестрою чоловіка його сестри, усвідомлюючи при цьому, що вказані особи не входять до переліку членів його сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначено законом

Керуючись ст.ст.368-374,469-473, ч.ч.5,6,7ст.474 КПК України, суд,

УХВАЛИВ:

Затвердити Угоду про визнання винуватості від 30 березня 2015 року у кримінальному провадженні №12014150000000407 між прокурором та обвинуваченим ОСОБА_1.

ОСОБА_1 визнати винним у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст.385 КК України, та призначити йому покарання у вигляді штрафу у розмірі 850 гривень».

Судова практика

Вирок Гусятинського районного суду Тернопільської області від 21 серпня 2014 р. № 596/1765/14-к:

«...Під час одночасного допиту осіб між потерпілою ОСОБА_3 та свідком ОСОБА_1 будучи перед допитом попереджений про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве показання свідка по ст. 384 КК України та за відмову свідка від давання показань по. ст. 385 КК України, усвідомлюючи про відсутність підстав, передбачених ст. 63 Конституції України, за наявності яких ОСОБА_1 не підлягав би допиту як свідок або мав би право відмовитись давати показання, умисно у відкритій явно вираженій формі під час проведення даної слідчої дії повідомив про своє небажання давати показання щодо обставин вчинення кримінального правопорушення стосовно потерпілої ОСОБА_3.

Своїми діями, які виразились у відмові свідка від давання показань, ОСОБА_1 вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч.1 ст. 385 КК України.

На підставі викладеного, керуючись ст.ст. 12, ч. 1 ст. 385 КК, ст.ст. 2, 373, 374, 394, 395, 468, 469, 472-476 КПК України, суд,-

ЗАСУДИВ:

Затвердити угоду про визнання винуватості від 13 серпня 2014 року, укладену в селищі Гусятин Тернопільської області між прокурором Гусятинської районної прокуратури та обвинуваченим ОСОБА_1 у кримінальному провадженні № 42014210070000011.

ОСОБА_1 визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.385 КК України і призначити йому, узгоджену сторонами міру покарання у вигляді штрафу в сумі 850 (вісімсот п»ятдесят) гривень».

Судова практика

Вирок Теремовлянського районного суду Тернопільської області від 28 березня 2018 р. № 606/2029/17:

«...В період з грудня 2014 року по лютий 2017 року ОСОБА_1 неодноразово викликала судом для дачі показань по кримінальному провадженні № 12014210170000392 по обвинуваченні ОСОБА_5 в якому являлася єдиним свідком, проте ОСОБА_1 на судові засідання без поважних на те причин не з'являлася.

Під час судового розгляду 18.04.2017 року проводився допит в якості свідка ОСОБА_1 в режимі відеоконференції у приміщенні Теремовлянського районного суду. В ході допиту ОСОБА_1 суддею Гусятинського районного суду, із застосуванням відеозйомки було знову роз'яснено процесуальний статус свідка та в якому саме кримінальному провадженні її допитують. Роз'яснено її права та обов'язки, в тому числі й обов'язок свідчити, а також попереджено про кримінальну відповідальність за ст.ст. 384, 385 КК України, після чого остання підписала попередження та виголосила присягу.

Однак, не зважаючи на законні вимоги судді Гусятинського районного суду Лисюк І.О., свідок ОСОБА_1, ухиляючись від виконання покладеного на неї процесуального обов'язку давати показання, встановленого п. 2 ч. 2 ст. 66, ч. 3 ст. 95 КПК України, за відсутності поважних причин, які перешкоджали б виконанню цього її обов'язку, відмовилась від давання показань, про що у протоколі зроблено відповідний запис.

Керуючись ст.ст. 349, 374-376 КПК України, суд, -

У Х В А Л И В:

Визнати винною ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 385 КК України і призначити їй покарання у виді штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що в гривневому еквіваленті становить 850 грн. в дохід держави».

Судова практика

Вирок Овідіопольського районного суду Одеської області від 26 липня 2016 р. № 509/2330/16-к:

«...21. 06. 2016 р., о 9 год. 40 хв., та 23. 06. 2016 р., о 16 год. у приміщенні Овідіопольського відділу поліції ГУНП в Одеській області, ОСОБА_2, будучи викликаним для допиту у якості свідка злочинних дій ОСОБА_4, та попереджений про кримінальну відповідальність за ст. 385 КК України про відмову від давання показань, відмовився від давання показань за відсутності для цього законних підстав.

Зазначені дії ОСОБА_2 досудовим розслідуванням кваліфіковані за ч. 1 ст. 385 КК України як відмова свідка від давання показань.

Керуючись ст.ст. 314, 373, 374, 475 КПК України, суд

З А С У Д И В :

Затвердити угоду від 29 червня 2016 року між прокурором Іллічівської місцевої прокуратури Одеської області Гісматуліною К.В. та обвинуваченим ОСОБА_2 про визнання винуватості.

ОСОБА_2 визнати винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст.385 КК України, і призначити йому узгоджене сторонами покарання у виді штрафу у розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 850 грн».

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!